

DOCKORNA SPANAR IN SAMTIDEN

Malmö dockteater hade den 11 maj urpremiär på sin föreställning *Det nya riket*, i samarbete med Teater Lumor och Folkteatern Gävleborg. Här tar Malmö dockteater ett steg vidare i den form av "dokumentär dockteater" man började utforska redan i debutföreställningen *Funktionell dumhet* (2015).

I den nu aktuella uppsättningen uppträder 15 helfigursdockor, gjorda av dockmakaren Jenny Bjärkstedt. Vi träffade henne några dagar före premiären.

-"En flykting, en södermalmsdam och en folkhemsfarbror".

Så beskriver dockmakaren **Jenny Bjärkstedt** några av figurerna i *Det nya riket* - en samproduktion mellan Malmö dockteater, Teater Lumor och Folkteatern Gävleborg. Titeln är densamma som på August Strindbergs novellsamling från 1882, en dåtida samhällspaning "från attentatens och jubelfesternas tidevarv". Med strindbergskt vässad penna gisslar han sin samtids klassklyftor, uppblåsta nationalism och officiella förljugenhet.

Nu, 136 år senare, har skådespelaren och dramatikern **Tove Olsson** haft sin mobiltelefon på inspelning (i smyg ibland) och gått runt och fångat upp röster från samtal och möten, såväl privata som mer offentliga. Av det har blivit "en komisk tragedi om samtiden och framtiden i Sverige och världen". På scenen medverkar förutom pjäsförfattaren själv också skådespelarna **Jonatan Rodriguez** och **Martin Pareto**.

Jenny Bjärkstedt har redan tidigare samarbetat med både Tove Olson - i hennes föreställning *Tusen bitar* (Västerbottensteatern, 2010) som Jenny gjorde dockor till - och med Teater Lumor i föreställningen *Materia* (2013), där hon även medverkade som dockspelare.

FÖRFINAT SPEL

Det nya riket är regisserad av **Erik Holmström**, konstnärlig ledare för Malmö dockteater. Deras debutföreställning *Funktionell dumhet* (2015) utgick också från autentiska yttranden, ordagrant återgivna på scenen. Den gången var det sociologen **Roland Paulsen** som gått omkring med sin bandspelare och lyssnat på anställda inom Arbetsförmedlingen, vilket resulterade i boken *Vi bara lyder* som låg till grund för föreställningen.

Kombinationen autentiska samtal och "konstruerad verklighet", som Malmö dockteater kallar det, finns alltså sedan tidigare liksom inbäddad i föreställningskonceptet. Men där dockorna i *Funktionell dumhet*, av målad kartong och skapade av Holmström, var hållna i en både konstnärligt medveten och "barnlig" stil (liksom för övrigt även dockspelet där armar och ben ibland levde sitt eget liv), har man i den nya föreställningen valt att arbeta med dockor som både inbjuder till men också kräver ett mer förfinat spel. Dockmakaren Jenny Bjärkstedt talar om en "superrealistisk" stil. Det betyder i sammanhanget inte bara realistiska dockor ("inga flygande drakar", som Jenny säger), utan även kläder och möbler i minutiöst utförda efterbildningar. Nog ett ganska lustfyllt arbete för ateljéerna på Folkteatern som fick sy små men "riktiga" kläder och snickra små men "riktiga" möbler.

RÖRLIGA ÖGON

Dockdesignen arbetades fram i nära samarbete mellan dockmakare, regissör och Folkteaterns ateljéer. Men på en punkt var regissören bestämd: dockorna skulle absolut ha rörliga munnar och ögon, ett grepp som utnyttjades flitigt även i Funtkionell dumhet. Och visst är de där ögonrörelserna i sidled ofta effektiva: de kan ge dockan en flackande blick som kan uttrycka både osäkerhet, att rollfiguren slirar på sanningen eller att den inte vill att någon annan ska höra.

Jenny testade först att göra kroppar och ansikten litet råa och "ruffiga". Men i och med att dockorna också skulle få drag av de tre skådespelarna / dockspelarna, så ändrades konceptet mot en mer realistisk stil. För huvudena har Jenny använt ett slags isoleringsmaterial som går lätt att skära utan att det smular. Frisyrerna är ibland snidade direkt ur huvudena, ibland gjorda av lin. Sedan har ateljéerna på Folkteatern satt på dockorna kläder och monterat in ett slags små "teknikboxar" i dockhuvudena för kontroll av mun och ögon.

"GÅR AV SIG SJÄLV"

De halvmeterhöga dockorna förs av synliga spelare på ett "spelbord" som rymmer flera, och ibland simultana, spelplatser. Framför spelbordet finns en transparent slöja, bakom vilken spelet försiggår. Slöjan kan i vissa scener också fungera som projektduk. Även om dockorna i många scener sitter ned, har Jenny också arbetat med att ge dem en realistisk gång genom att utnyttja benens egna pendelrörelse (en teknik som hon använt och förfinat i flera uppsättningar och med fascinerande resultat: dockan går verkligen "av sig själv"!)

Som utbildad dockspelare kunde Jenny också hjälpa till med dockspelsinstruktion under repetitionerna. Där en skådespelare t.ex. kan uttrycka förvåning genom att lyfta på ögonbrynen, måste ju dockan förstås hitta ett annat, mer kroppsligt uttryck för samma reaktion. Där kunde Jenny med sina erfarenheter och handfasta tips hjälpa skådespelarna att vidga dockornas uttrycksregister.

Det nya riket spelas på Malmö dockteaters egen scen i Malmö i maj - juni. I september-oktober spelas den i Gävle och på turné i Gävleborgs län. I december-januari visas den i Stockholm.

Tomas Alldahl.

PS: I Unima Sveriges årsskrift Dockument (utkommer i augusti) berättar skådespelarna **Andrea Edwards** och **Malin Morgan** - som båda samarbetat med Malmö dockteater - om hur det är att som "vanlig" scenskådespelare också börja som dockspelare.

